

АНОТАЦІЯ

Дрогозюк М. С. Особливості розвитку відносин України з країнами вишеградської групи в умовах російсько-української війни. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – Політологія. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026.

У даній дисертаційній роботі представлено комплексний порівняльний аналіз трансформації зовнішньополітичної взаємодії України з країнами Вишеградської четвірки (Польщею, Чехією, Словаччиною та Угорщиною) у період 2014-2025 років. В4 розглядається як майданчик для прийняття рішень на межі ЄС і НАТО, де безпека, енергетика, економіка і внутрішня політика постійно змагаються за першість. В таких умовах допомога Україні не зводиться до декларацій, а стає набором інструментів, ресурсів і процедур, що мають конкретну ціну для країн-учасниць. Відтак важливо не лише зафіксувати, хто підтримував Україну активніше, а й пояснити, чому одні уряди були готові брати на себе високоризикові рішення, а інші прагнули обмежити участь або перевести її у вузькі формати. Дослідження фокусується на тому, як тривала російська агресія стала визначальним чинником зміни безпекового середовища в Центрально-Східній Європі, змусивши регіональні формати співпраці еволюціонувати від інструментів координації до самостійних суб'єктів політичного впливу. Актуальність теми зумовлена необхідністю глибокого розуміння внутрішньої динаміки Вишеградської групи, де поруч із прикладами безпрецедентної солідарності проявляються суттєві стратегічні розбіжності щодо санкційної політики та військової допомоги Києву.

Теоретико-методологічна база дослідження ґрунтується на синтезі системного, структурно-функціонального та порівняльного підходів. Вишеградська група розглядається як гнучка субрегіональна підсистема в

межах ЄС і НАТО, чия діяльність визначається відсутністю жорсткої інституціоналізації та консенсусним характером прийняття рішень. У роботі застосовано концепції неореалізму та структурного конфлікту для пояснення того, чому країни одного регіону демонструють асиметричні реакції на спільні безпекові виклики. Такий підхід дозволяє вийти за межі суто описового викладу подій і сформуванню пояснювальної моделі зовнішньополітичної поведінки країн у кризових умовах.

У межах аналізу початкового етапу російсько-української війни (2014-2015 рр.) досліджується формування первинних реакцій країн В4 на анексію Криму та дестабілізацію Сходу України. Аналіз показує, що в цей період Вишеградська четвірка виступала нормативним авангардом у структурах ЄС, підтримуючи євроінтеграційний курс України та впровадження системних внутрішніх реформ. Разом із тим, уже тоді було зафіксовано перші ознаки внутрішньої диференціації, пов'язані з різним рівнем енергетичної залежності країн регіону від РФ та відмінними інтерпретаціями загроз національній безпеці.

Особлива увага в роботі приділена трансформаціям після повномасштабного вторгнення 2022 року, що спричинило якісну безпекову трансформацію регіону. У дослідженні детально аналізується криза регіональної солідарності, де Польща та Чехія зайняли позиції лідерів підтримки України, тоді як Угорщина обрала модель «прагматизму», що часто входить у суперечність із загальноєвропейським курсом. Розглядаються гуманітарний та військово-технічний виміри допомоги, а також роль країн В4 у формуванні східного флангу НАТО та реалізації санкційного тиску на агресора. У дисертації також розкриваються особливості застосування інструментів «м'якої сили» у відносинах між Україною та Вишеградською групою. Наголошується, що спільний історичний досвід посткомуністичної трансформації створює нормативну основу для солідарності, проте історична пам'ять та міграційні процеси можуть ставати факторами політичної напруженості. Аналізується вплив внутрішньополітичних змін у країнах В4,

зокрема посилення популістських тенденцій та євроскептичних наративів, на стабільність їхнього зовнішньополітичного курсу щодо України.

Ключова змістова рамка роботи полягає в тому, що війна змінила саму природу співпраці України з країнами В4, а саме з поступової дипломатичної взаємодії вона перетворилася на політику управління ризиками, ресурсами та стійкістю. У цьому контексті показано, як на першому плані опинилися питання оборонного планування, санкційної дисципліни, енергетичної безпеки, логістики допомоги і гуманітарної інфраструктури. Підтримка України сьогодні носить військовий, фінансовий, гуманітарний, політико-дипломатичний, а також інституційний характер через механізми ЄС і НАТО. Така багатовимірність дає змогу побачити відмінність у підтримці України країнами Вишеградської групи.

Значна увага в роботі приділяється аналізу санкційно-енергетичної складової, який розглядається як основний чинник розбіжностей у межах Вишеградської четвірки та критерій стійкості регіональної єдності. Енергетика в цьому контексті виступає структурним обмежувачем. Вона визначає межі зовнішньополітичного маневру в тих випадках, де політична підтримка України стикається з ризиками для енергопостачання, ціновою стабільністю та загрозою внутрішньої соціальної напруги. В санкційних дискусіях визначальними є не лише офіційні заяви, а й тактика країн – висування специфічних умов, боротьба за виключення окремих позицій з загальних правил та використання інституційних процедур для захисту національних економічних пріоритетів. У такій логіці спільні європейські механізми стають простором для складних переговорів, де економічні показники використовуються як інструменти зовнішньої політики. Окремо аналізується те, як урядові наративи про «захист добробуту громадян» чи «енергетичну незалежність» стають засобом легітимації стриманого політичного курсу перед виборцями. Це дозволяє пояснити, чому навіть за умови декларативної єдності в ЄС реальні позиції країн В4 суттєво відрізняються, а регіональна координація втрачає системність. Таким чином,

санкційно-енергетичний вимір слугує ключовим механізмом для пояснення диференціації стратегій країн Вишеградського регіону.

Окремий фокус спрямовано на аналіз позиції Угорщини як прикладу того, як поєднання внутрішньополітичних чинників, енергетичної залежності та процедурних особливостей ЄС формує специфічну лінію щодо України. Така поведінка має системний характер, тобто офіційна участь у європейських інституціях поєднується з намаганням зберегти простір для маневру, зменшити потенційні ризики та контролювати економічні наслідки політичних кроків. При цьому угорський кейс розглядається не як окремий випадок, а як чинник, що безпосередньо впливає на загальну регіональну взаємодію. Це призводить до загострення публічних розбіжностей всередині групи, ускладнює формування спільних заяв та змінює сприйняття Вишеградської четвірки як єдиного політичного суб'єкта на міжнародній арені. Угорський вектор стає одним із ключових елементів, які зумовлюють трансформацію та певну фрагментацію формату В4.

Аналіз результатів дослідження дає підстави для висновків про функціональну трансформацію Вишеградського формату, який на сучасному етапі перейшов до моделі консультаційної платформи з обмеженим рівнем політичної координації. У зв'язку з цим обґрунтовується доцільність диференційованого підходу України до кожної з країн «четвірки», що дозволяє мінімізувати вплив внутрішніх криз цього об'єднання на двосторонні відносини. Практична значущість роботи полягає у формуванні системного бачення того, як доцільно вибудовувати взаємодію з країнами В4 у середньо- та довгостроковій перспективі, не покладаючись на застарілі уявлення. Співпраця при цьому розглядається як поєднання спільних інтересів та об'єктивних обмежень, що потребують гнучких інструментів.

Ефективна співпраця залежить від розуміння реальних мотивів партнерів та здатності перетворити політичні заяви на конкретні механізми: спільну безпеку, проєкти відбудови, енергетичну стійкість та інституційне зближення. Підкреслюється, що регіональна допомога дає результат лише

тоді, коли вона підкріплена ресурсами та чітким розподілом обов'язків, а не залишається на рівні загальних гасел. Дослідження пропонує аналітичну модель, яка дозволяє сприймати регіональні процеси не як набір випадкових позицій, а як логічну систему причин та наслідків, що трансформуються під впливом війни. Наведені результати можуть бути використані для вдосконалення стратегій співпраці в межах форматів «В4+Україна», Ініціативи Тримор'я та в процесах повоєнної реконструкції.

Ключові слова: Україна, Росія, Вишеградська група, Польща, Чеська Республіка, Словацька Республіка, Угорщина, Центрально-Східна Європа, Європейський Союз, вироблення політики, європейська інтеграція, європейська демократія, російсько-українська війна, гібридна війна, порушення прав людини.

ABSTRACT

Drohoziuk M. Specifics of Ukraine's relations with the Visegrad Group states in the context of the Russian-Ukrainian war. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree in speciality 052 – Political Science. Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026.

This dissertation presents a comprehensive comparative analysis of the transformation of Ukraine's foreign policy interaction with the Visegrad Four states (Poland, the Czech Republic, Slovakia, and Hungary) in the period of 2014-2025. The V4 is considered as a decision-making platform at the intersection of the EU and NATO, where security, energy, economy, and domestic politics constantly compete for primacy. Under such conditions, assistance to Ukraine does not boil down to declarations, but becomes a set of tools, resources, and procedures that have a specific price for the participating states. Therefore, it is important not only to record who supported Ukraine more actively but also to explain why some

governments were ready to take high-risk decisions, while others sought to limit their participation or shift it into narrow formats. The research focuses on how the prolonged Russian aggression became a determining factor in changing the security environment in Central and Eastern Europe, forcing regional cooperation formats to evolve from coordination tools into independent subjects of political influence. The relevance of the topic is driven by the need for a deep understanding of the internal dynamics of the Visegrad Group, where, alongside examples of unprecedented solidarity, significant strategic differences manifest themselves regarding sanctions policy and military assistance to Kyiv.

The theoretical and methodological basis of the research is grounded in the synthesis of systemic, structural-functional, and comparative approaches. The Visegrad Group is viewed as a flexible subregional subsystem within the EU and NATO, whose activities are determined by the lack of rigid institutionalization and the consensus-based nature of decision-making. The work applies the concepts of neorealism and structural conflict to explain why states in the same region demonstrate asymmetric reactions to common security challenges. Such an approach allows going beyond a purely descriptive account of events and forming an explanatory model of the foreign policy behavior of states in crisis conditions.

Within the analysis of the initial stage of the Russian-Ukrainian war (2014-2015), the formation of the primary reactions of the V4 countries to the annexation of Crimea and the destabilization of Eastern Ukraine is investigated. The analysis shows that during this period, the Visegrad Four acted as a normative vanguard within the EU structures, supporting Ukraine's European integration course and the implementation of systemic internal reforms. At the same time, the first signs of internal differentiation were already recorded then, associated with the different levels of energy dependence of the region's states on the Russian Federation and different interpretations of threats to national security.

Special attention in the work is paid to the transformations after the full-scale invasion in 2022, which caused a qualitative security transformation of the region. The study analyzes in detail the crisis of regional solidarity, where Poland and the

Czech Republic took the positions of leaders in supporting Ukraine, while Hungary chose a model of "pragmatism" that often contradicts the pan-European course. The humanitarian and military-technical dimensions of assistance are considered, as well as the role of the V4 states in shaping NATO's eastern flank and implementing sanctions pressure on the aggressor. The dissertation also reveals the specifics of applying "soft power" tools in relations between Ukraine and the Visegrad Group. It is emphasized that the shared historical experience of post-communist transformation creates a normative basis for solidarity, but historical memory and migration processes can become factors of political tension. The impact of domestic political changes in the V4 countries, in particular the strengthening of populist tendencies and Eurosceptic narratives, on the stability of their foreign policy course towards Ukraine is analyzed.

The key substantive framework of the work lies in the fact that the war has changed the very nature of Ukraine's cooperation with the V4 states; namely, from gradual diplomatic interaction, it has turned into a policy of managing risks, resources, and resilience. In this context, it is shown how the issues of defense planning, sanctions discipline, energy security, aid logistics, and humanitarian infrastructure have come to the fore. Support for Ukraine today has a military, financial, humanitarian, political-diplomatic, as well as institutional character through EU and NATO mechanisms. Such multidimensionality makes it possible to see the difference in support for Ukraine by the V4 countries.

Significant attention in the work is paid to the analysis of the sanctions and energy aspect, which is considered as the main factor of differences within the Visegrad Four and a criterion for the stability of regional unity. Energy in this context acts as a structural limiter; it determines the boundaries of foreign policy maneuver in those cases where political support for Ukraine faces risks to energy supply, price stability, and the threat of internal social tension. In sanctions discussions, the determining factors are not only official statements but also the tactics of states – putting forward specific conditions, fighting for exceptions to general rules, and using institutional procedures to protect national economic

priorities. In such a logic, common European mechanisms become a space for complex negotiations, where economic indicators are used as tools of foreign policy. The way government narratives about "protecting citizens' welfare" or "energy independence" become a means of legitimizing a restrained political course before voters is analyzed separately. This allows explaining why, even under the condition of declarative unity in the EU, the real positions of the V4 states differ significantly, and regional coordination loses its systemic nature. Thus, the sanctions-energy dimension serves as a key mechanism for explaining the differentiation of strategies of the Visegrad region states.

A separate focus is directed towards analyzing Hungary's position as an example of how the combination of domestic political factors, energy dependence, and EU procedural specifics shapes a specific line regarding Ukraine. Such behavior has a systemic character, meaning official participation in European institutions is combined with an attempt to maintain room for maneuver, reduce potential risks, and control the economic consequences of political steps. At the same time, the Hungarian case is considered not as an isolated instance, but as a factor directly affecting overall regional interaction. This leads to the exacerbation of public disagreements within the group, complicates the formation of joint statements, and changes the perception of the Visegrad Four as a single political entity in the international arena. The Hungarian vector becomes one of the key elements driving the transformation and certain fragmentation of the V4 format.

The analysis of the research results provides grounds for conclusions about the functional transformation of the Visegrad format, which at the current stage has moved to the model of a consultation platform with a limited level of political coordination. In this regard, the expediency of a differentiated approach by Ukraine to each of the "four" states is justified, which allows minimizing the impact of the internal crises of this association on bilateral relations. The practical significance of the work lies in forming a systemic vision of how it is advisable to build interaction with the V4 countries in the medium and long term, without relying on outdated

ideas. Cooperation in this case is considered as a combination of common interests and objective limitations that require flexible tools.

Effective cooperation depends on understanding the real motives of partners and the ability to turn political statements into concrete mechanisms: shared security, reconstruction projects, energy resilience, and institutional rapprochement. It is emphasized that regional assistance yields results only when it is backed by resources and a clear division of responsibilities, rather than remaining at the level of general slogans. The study proposes an analytical model that allows perceiving regional processes not as a set of random positions, but as a logical system of causes and effects transformed under the influence of the war. The presented results can be used to improve cooperation strategies within the "V4+Ukraine" formats, the Three Seas Initiative, and in the processes of post-war reconstruction.

Key words: Ukraine, Russia, Visegrad Group, Poland, Czech Republic, Slovak Republic, Hungary, Central and Eastern Europe, European Union, policymaking, European integration, European democracy, Russian-Ukrainian war, hybrid warfare, human rights violations.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці в яких опубліковані основні наукові результати:

1. Дрогозюк М. Вишеградська група: динаміка становлення та сучасні реалії розвитку. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2024. Випуск 49. С. 75-83. <https://doi.org/10.31861/mhpi2024.49.75-83>
2. Дрогозюк М. Зовнішньополітична орієнтація Угорщини початку російсько-української війни як фактор нової кризи Вишеградської групи. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2024. Том 15. С. 109-122. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.15.109-122>

3. Дрогозюк М. Трансформація українсько-угорських відносин в умовах російсько-української війни. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2025. Том 16. С. 240-251. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.16.240-251>

4. Дрогозюк М. Євроскептичні наративи Вишеградської четвірки щодо майбутнього Європейського Союзу: порівняльний дискурс-аналіз. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2025. Том 17. С. 280-294. <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2025.17.280-294>

5. Дрогозюк М. Трансформація зовнішньої політики країн Вишеградської групи в умовах російсько-української війни. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2025. Випуск 52. С. 25-34. <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.52.25-34>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Дрогозюк М. Позиція країн Вишеградської четвірки стосовно війни в Україні. Актуальні проблеми зовнішньої політики України. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених. м. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 25 листопада 2022. С. 77-79.

7. Дрогозюк М. Перспективи та проблеми інтеграції України в ЄС. Актуальні проблеми зовнішньої політики України. Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених. м. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 30 листопада 2023. С. 23-27.

8. Дрогозюк М. Нові безпекові виклики Вишеградської групи. Розвиток політичної науки: Європейські практики та національні перспективи. Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції м. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 29 травня 2025. С. 149-152.

9. Дрогозюк М. Вишеградське співробітництво: еволюція внутрішніх і зовнішніх пріоритетів. Prospects for the introduction of modern new ideas into science proceedings of the XXV International Scientific and Practical Conference. Софія, Болгарія 24-27 червня. 2025. С. 211-214.

10. Дрогозюк М. Розбіжності позицій країн Вишеградської четвірки щодо санкційної політики ЄС стосовно росії в контексті війни в Україні. Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції м. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 3 грудня 2025. С. 18-21.